

PAIX LITURGIQUE

Newsletter 59 objavljen dana 24 siječanj 2019

Novi obred potvrde - poput veseloga slavlja

Drugi dio naše komparativne studije o obrednicima u izvanrednom obliku i modernim obrednicima

Obredu potvrde u tradicionalnom obliku roditelji, nastavnici i odgojitelji koji idu na tradicionalnu misu vrlo su privrženi. Valja vidjeti koji su razlozi tomu. Tradicionalni sakrament potvrde karakterizira trezven i ozbiljan obred koji je istodobno i svečan zbog prisutnosti biskupa: to je obred koji vrlo rjecito „govori“ o sebi. Novi pak obred ostavlja dojam veseloga slavlja. I u tom smislu, približavajući se svjetovnom veselju, taj obred želi biti gotovo nasilno *novi*. Mogli bismo čak reci da je novi obred potvrde s gledišta liturgijskog stila novi sakrament u čistom stanju buduci da formalno inovira od početka do kraja, kao iz principa. To je snažno naglašeno u prijevodima na narodne jezike koji su istinske „adaptacije“ latinskoga obreda, a posebno u prilagodbi za Francusku i frankofonske zemlje (koju je odobrila Kongregacija za bogoštovlje), u kojoj je inovativni duh stručnjaka iz CNPL-a (francuskog Nacionalnog centra za liturgijski pastoral pri Francuskoj biskupskoj konferenciji, nap. prev.) nadmašio sam sebe.

Valja podsjetiti da se u tom sakramentu, koji u dušu utiskuje duhovni znak, neizbrisiv biljeg, kao što to cine krštenje i sveti red, sakramentalna milost koju dobivamo odlikuje ključnim svojstvom „povećavanja“, odnosno nadnaravnog prijelaza u zrelo doba. U sakramentu potvrde dolazi do punoga izljeva Duha Svetoga, kao što je nekoc bio podijeljen apostolima na dan Pedesetnice (Katekizam Katolike Crkve, br. 1302). Na taj se način *potvrđuje* krštenje: radi se analogija s ulaskom u odraslo doba, iz motrišta naravi, u „savršenu“ doba koja nam daje uvjete da bismo mogli ostvariti sve ljudske celine.

Želeći se prilagoditi onome što su tvorci novoga obreda smatrali bliskim duhu današnje djece i adolescenata koliko je to god moguće, stvorili su veseo obred koji je također maksimalno prilagodljiv. To se posebno snažno vidi u prijevodima na narodne jezike, koji su istinske adaptacije latinskoga obreda, posebno kada je riječ o prijevodima za Francusku i frankofonske zemlje². Treba primijetiti da je posljednjih godina taj „duh slavlja“ doslovce eksplodirao u određenom broju obreda potvrde, ženidbe i prve pričesti, uz neprimjerenu glazbu i pjesme, pljeskanje i njihanje celebranata i puka u ritmu te procesija u plesnom koraku.

Obredi tradicionalnoga obrednika potvrde

- opće polaganje ruku na sve potvrdenike
- sakrament u užem smislu: pomazanjem blagoslovljenim uljem (krizmom) na celu uz polaganje ruke, pri čemu djelitelj govori: „I., znamenujem te znakom kri + ža, i potvrđujem te krizmom spasenja. U ime O + ca i Si + na i Duha + Svetoga.“ „O: Amen.“ (Kod grkokatolika kršteniku se pomažu celo, oci, nosnice, usta, uši, prsa, ruke i noge, slično kao kod pomazanja bolesnika u tradicionalnom obredu).

Nakon toga biskup malko udari potvrdenika po obrazu, u znak mira, i izgovori sljedeće riječi kao da mu daje cjelov mira: *Pax tecum*.

Sveta krizma koja se upotrebljava za ovaj sakrament sastoji se od maslinova ulja (koje simbolizira puninu Duha Svetoga koji daje snagu) pomiješanoga s balzomom (koji simbolizira ugodan miris Kristovih kreposti).

Glavna je molitva ovoga relativno kratkog obreda ona koja prati polaganje ruku na sve koji će biti potvrđeni: „Svemogući vjekovjecni Bože, koji si se udostojao ove sluge svoje preporučiti vodom i Duhom Svetim i koji si im dao otpuštenje sviju grijeha, pošalji na njih sedmerostrukoga Duha svoga Svetog utješitelja s nebesa. O: Amen. Duha mudrosti i razuma. O: Amen. Duha savjeta i jakosti. O: Amen. Duha znanja i pobožnosti. O: Amen. Napuni ih Duhom straha svoga i znamenuj ih znamenom kri + ža Kristova umilostivljen za život vjecnih. Po istom Gospodinu našem Isusu Kristu Sinu tvojem, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu istoga Duha Svetoga Bog po sve vijeke vjekova. O: Amen.“

Maksimalno umnažanje mogućnosti u novome obredu potvrde

- Postoji izbor od dvije pozdravne formule, ovisno o tomu pozdravlja li okupljene biskup (“Može, primjerice, reci...”) ili animator (“Može, primjerice, reci...”), pri čemu biskup odgovara animatoru (“Može, primjerice, reci...”).
- Priprava za pokajnički čin također ima dva oblika, od kojih se svaki opet može po želji promijeniti (“Podsjetiti na važnije trenutke kada smo se opirali djelovanju Duha Svetoga, zazivom koji, primjerice, može glasniti: ...”).
- Ulazna molitva moli se prema jednom od tri moguća oblika, od kojih samo prva nudi šest opcija, druga ima oblik dijaloga, a treća oblik litanija.
- Potvrdenici na proziv svoga imena mogu odgovoriti na različite načine: ustajanjem, odgovaranjem ili iskorakom naprijed - a ni to nisu jedine opcije.
- Sama ispovijest vjere može imati šest različitih oblika, od kojih svaki ima dodatne inačice prema slobodnom izboru (“Kao uvod u ispovijest vjere, biskup se može, kao na vazmeno bdijenje, poslužiti nekim dobro poznatim biblijskim odlomkom. Također može reci, na primjer: ... Ovaj izraz okupljenog puka može poprimiti više oblika, a biskup također može reci: ...”).
- Mogu se nadodati i slobodne napomene: „Opcenito je poželjno da kratka kateheza popratni obrede sakramenta. Može je izgovoriti komentator tijekom odvijanja obreda ili biskup uoči samoga obreda ili pojedinih njegovih dijelova. Primjerice, kod polaganja ruku: ...”).
- Za opće polaganje ruku postoje samo dvije moguća formule, no njima prethode pozivi na molitvu za koje postoje različite opcije ili se čak mogu na licu mjesta slobodno osmisлити.
- Znak mira (prilikom kojega biskup daje lagani udarac krizmaniku) može se zamijeniti drugom „gestom prijateljstva“.
- Obred završava nakon pomazanja svetim uljem ili nakon mise koja slijedi nakon pomazanja, liturgijom zahvale i zagovaranja za koju postoji šest formula po izboru, od kojih se za svaku navode inačice („Može se, primjerice, reci...”).
- Na kraju slijedi biskupov blagoslov prije kojega se zazivaju litanije i to na više mogućih načina.

Upute na francuskom označene crvenom bojom u novoj knjizi celebriranja, koje odgovaraju nekadašnjim rubrikama koje su precizno opisivale obredne geste, vode obred u smjeru suvremene tople i prijateljske svečanosti: „Biskup izražava radost što se susreo sa svima koji su prisutni u crkvi i što može predsjedati skupom. Sam se predstavi i kratko kaže što je u njegovoj službi specifično vezano za potvrdu. U nekoliko riječi može reci što je saznao od krizmanika tijekom njihova pripremanja za taj sakrament“. „Biskup nacini neki znak mira (spomenuti gestu koju je napravio). Istodobno poziva krizmanike da nastave svoj put u povjerenju i radosti buduću da je Duh Sveti s njima.“ „Ponekad se dogodi da krizmanici dolaze u skupinama, pri čemu svaku skupinu prati osoba koja u pojedinoj skupini ima zadacu kuma ili kume.“ Pretpostavljamo da je taj „grupni“ kum zapravo kum svakoga pojedinog krizmanika iz navedene skupine.

Ostavlja se dojam da se molitvene formule žele prilagoditi dječjem slavlju: „Upravo zato vama najmladima, kao i vama koji ih pratite, na početku našega slavlja upucujem riječi: Mir s vama“. „Bog, naš Otac, za nas čini tolika čudesna djela! Možemo računati na Njega.“ „Vec te naša sama prisutnost raduje, ali mi ti dodatno želimo reci da smo sretni što smo ovdje.“ Djelitelj: „Isus želi biti vaš prijatelj. Želite li i vi živjeti kao Isusovi prijatelji?“ Djeca: „Da“. Djelitelj: „Čak i kad je to teško i kad biste radije rekli ‘ne’ Njegovoj Rijeci?“ Djeca: „Da“.

Prilagodba ide tako daleko da čak zadire i u sam izraz vjere. Ako izaberemo posljednji oblik izraza vjere, sami krizmanici sastavljaju liturgijski tekst: „Biskup pozove potvrdenike da izraze svoju vjeru uz pomoc kracih tekstova brižljivo prilagodenih za njih tijekom pripreme kateheze.“ Ova riječ „brižljivo“ nije nimalo ohrabrujuća.

Oblik i sadržaj: inovirati da bi se inoviralo

Nakon brojnih diskusija promijenjen je i sam oblik (tj. riječi kojima se podjeljuje sakrament), a u određenoj mjeri čak i sama tvar (tj. sveta krizma, kao i gesta kojom se nanosi):

- Oblik: Riječi sakramenta promijenjene su da bi se približile riječima bizantskog obreda (Apostolska konstitucija *Divinae consortium naturae* Pavla VI. od 15. kolovoza 1971). Grčki oblik zapravo glasi: „Pecat dara Duha Svetoga“, Signaculum Doni Spiritus Sancti, i implicitno je prosidbene naravi, prema načinu koji je drag istocnim kršćanima (“Budi kršten u ime Oca...“, umjesto „Krstim te...“). Nova formula koju je utvrdio Pavao VI. ovako tumači bizantski oblik

sakramenta: N., *accipe signaculum Doni Spiritus Sancti*, „I., primi pecat dara Duha Svetoga.“ Na francuski se prevodi na vrlo slobodan način: „I., budi obilježen Duhom Svetim, Božjim darom.“

· Sadržaj (tvar i gesta):

- Tradicionalno se kao tvar koristila sveta krizma, blagoslovljeno maslinovo ulje pomiješano s balzomom, koje je na posljednji Veliki četvrtak blagoslovio biskup. Kakvoća toga ulja činila se ocitom buduću da su neki autori, poput sv. Tome, pisali da je riječ o ulju par excellence³. No u redu blagoslova svetoga ulja i pravljenja svete krizme od 3. prosinca 1970. odlučeno je da je tvar prigodna za sakrament „maslinovo ulje ili, ako to nije moguće (*pro opportunitate*) drugo biljno ulje (*oleum e plantis*) (br. 3).

- Kada je riječ o gesti kojom se primjenjuje tvar, reformatori su bili skloni zadržati samo pomazanje uljem, uz ukidanje istodobnog polaganja ruke (biskup stavlja desnu ruku na glavu krizmanika i desnim mu palcem maže sveto ulje na celu cineci znak križa). Kao jedino polaganje ruku trebalo je, prema stručnjacima, ostati opće polaganje ruku na sve krizmanike. U obredniku potvrde (pontifikal iz 1888. i iz 1961.) navodi se sljedeće: *Dum hoc dicit* [« *Signo te signo crucis* »], *imposita manu dextera super caput confirmandi, [episcopus] producit pollice signum crucis in frontem illius*. „Izgovarajući ‘Znamenujem te znakom križa’, biskup stavlja desnu ruku na celo potvrđenika i palcem napravi znak križa na njegovu celu“. U obredniku iz 1973. navodi se samo sljedeće: *Episcopus, summitate pollicis dexteræ manus in chrismate intincta, ducit pollice signum crucis in fronte confirmandi, dicens...* „Biskup vrhom palca desne ruke umocnim u sveto ulje palcem načini znak križa na celu krizmanika govoreći ‘I., primi pecat dara Duha Svetoga’.“ Pavao VI. u Apostolskoj konstituciji *Divinæ consortium naturæ* od 15. kolovoza 1971. oklijeva: „Sâmo pomazanje svetom krizmom na celu ima učinak polaganja ruke.“ O tome francuski obrednik nedvojbeno govori: „Gesta pomazanja krizmom više nije istodobno popracena polaganjem ruke na glavu krizmanika.“

Povijesno gledajući, posebno u Francuskoj, putovanja na kojima je mons. Lefebvre obilazio Francusku radi podjeljivanja sakramenta potvrde, a prilikom cega se na različitim mjestima preuredivanima u kapelice ponekad okupljalo i više stotina djece, bila su jedan od kanala širenja tradicionalne liturgije. Prepoznajući vjerski nauk koji se prenosio u tim kapelicama, te su krizme pridonijele simboličkom stvaranju svijeta sv. Pija V. Čak su neki kardinali iz Kurije, kada bi ih se pitalo, davali dopuštenje roditeljima da im djecu krizma mons. Lefebvre ili netko od njegovih nasljednika.

U današnjoj je zapadnoj Europi postotak djece koja se još uvijek krizmaju beznacajan. Istovremeno, od krizme se sve više nastoji napraviti obična vesela svečanost. Od 2000.-tih godina „u modi“ su mise koje se odvijaju uz pratnju orkestra s udaraljkama, pljeskanjem i plesnim pokretima. Nakon prvih pricesti s procesijama u obliku plesova, plesanjem u kolu oko oltara, prerusavanjem i maskiranjem, organiziraju se krizme koje su tek neznatno manje razuzdane, a koje naglašavaju ponovnu ritualizaciju ceremonijalnoga. Ipak, unatoc tomu što obred potvrde ostaje unutar okvira zadanih normama, njegova je nedostojnost očigledna. Stoga razumijemo sve veći uspjeh tradicionalnog obreda potvrde, sada službenog, koji većina biskupa pristaje ili dopušta slaviti.

1. *Ordo confirmationis* (tipsko izdanje iz 1971.).

2. *La célébration de la confirmation. Nouveau rituel* (Slavljenje potvrde. Novi obrednik), Chalet-Tardy, 1976. (odobren od Kongregacije za bogoštovlje 3. ožujka 1976.), 1992; *Rituel de la confirmation* (Obrednik potvrde), Chalet-Tardy, 1996, 2003.

3. *Summa theologiae*, III p, q. 72, a 2, ad tertium.